

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

Din Pastoralele de Sf. Paști

Din Pastorală I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae al Ardealului

... Tatăl ceresc așa ne vrea — liberi. El nu vrea să fim niște bieți robi ținuți în lanțurile păcatului și ale celui rău, tremurând pentru nevredniciile noastre, ci ne vrea oameni tari, cari ne-am câștigat libertatea prin statornicia și bărbăția noastră și prin ajutorul ceresc și cari stăm în fața Sa nu ca niște robi, ci ca niște fii. Câtă cinste ne face Tatăl ceresc dacă vrea să fim nu robi ci fii ai Lui! Dar oare cum va vrea Dumnezeu să primească ca fii ai Săi niște biete ființe nevrednice cari se împacă să fie slugi păcatului? Să vă purtați deci așa, ca să se potrivească și la Voi cuvintele sfântului Apostol Pavel: „Că nu ați luat duhul robiei spre temere, ci ați luat duhul primirii de fii, întru carele strigăm: *Ava, Părinte*” (Romani 8, 15).

Libertatea adevărată precum vedeți, iubiții mei fii suflateși, se câștigă prin credința în Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos și prin iubirea către El mai prosus de toate. Nu vreau să spun că această libertate trebuie să vă facă să nu vă mai interesați de nimic din câte sunt în lumea în care trăiți. Nu. Ci să vă purtați ca stăpâni, nu ca niște robi ai lucrurilor acestei lumi; ca oameni a căror viață și fericire nu atârnă de ele, ca oameni cari umblați să ajutați pe semenii Voștri și nu să le atrageți toate spre împlinirea poftelor Voastre. Sunteți liberi față de ale lumii când căutați să le supuneți toate lui Dumnezeu și să le folosiți pentru mântuirea sufletului, nu pentru peirea lui.

Dorul acesta de libertate întru Domnul e tot ce poate fi mai drag lui Dumnezeu. E podoaba sufletului mântuit. În darul acesta trebuie să cuprindeți însă și libertatea nației din care facem parte. Un popor căzut în robia altora, nu mai e stăpân pe ale sale, pe timpul său, pe brațele sale, pe mărturisirea credințelor și a gândurilor sale. Sufletul lui nu poate înflori cu toate

virtuțile ce le-a așezat Dumnezeu ca o sămânță în el. Dacă Dumnezeu vrea să fie toți oamenii liberi în fața lui, de ce s'ar ținea unele popoare mai mărețe ca altele, vrând să ia libertatea altora, constatătoare din milioane de oameni?

Să ținem, dragii mei, trează în piepturile noastre de Români iubirea de libertate, căci fără ea nici oamenii singuratici nici popoarele nu mai trăesc viața adevărată de om, ci sunt coborâte la o umbră de viață. Un popor care nu are în inima lui veșnic aprins dorul de libertate nu se bucură de nici o cinste nici în fața lui Dumnezeu, nici înaintea altor nații. Un asemenea popor e osândit să fie slugă altora. Mai presus de orice un neam de oameni biruește prin înflăcărarea cu care ține la libertatea lui. Când această libertate este în primejdie sau chiar răpită unei bune părți din națiune, cum este acum cazul neamului nostru, încordarea pentru recâștigarea și asigurarea ei trebuie să se ridice mai presus de orice alte gânduri. Toți fiii neamului trebuie să-și dea mâna pentru a mântui împreună bunul comun care este libertatea nației, care ne este tot pe atât de trebuincioasă ca aerul pe care-l înghițim.

Și pentru că libertatea este un bun atât de înalt, atât de prețuit, Dumnezeu a și pus rânduiala ca ea să fie cucerită și păstrată numai cu cele mai mari osteneli și jertfe. Cu cât un lucru e mai de preț, cu atât trebuie plătit mai scump. Câte osteneli nu se cer pentru libertatea de păcate? N'a trebuit oare ca însuși Fiul lui Dumnezeu să moară pe cruce ca să ne scape de robia celui rău?

Libertatea națională cere și ea mari jertfe și vrednicii. Un popor care nu e în stare să le dea, nu merită să fie liber și nu va fi. Și în viața popoarelor are valoare cuvântul evangheliei: „Cine vrea să-și scape sufletul său (viața), pierde-l va pe el” (Mat. 16, 25). Nu este altă dovadă mai grăitoare despre puterea de viață, despre iubirea de libertate, despre credința către patrie și neam, de cât aceea pe care o dai jertfindu-te pentru ea.

Poporul nostru, iubiții mei, a dovedit că e

În stare să aducă jertfe uriașe pentru libertatea sa. Câți strămoși, părinți și frați de-ai noștri n'au murit pentru dobândirea ei! Horia a fost tras pe roată și unii din tabăra sa și-au vărsat sângele pentru ea. Avram Iancu a suferit de se rupea inima întregului neam, după ce a luptat vitejește cu moșii săi la 1848. Iar în războiul trecut au murit opt sute de mii de frați ai noștri pentru eliberarea și strângerea între aceleași hotare a neamului nostru.

Vom fi noi mai slabi ca ei? Ne vom lăsa mai de rușine?

Știu că aceasta nu se va întâmpla. Sufletul neamului meu e stăpânit și azi numai de acest gând, de această iubire a libertății și e gata oricând să aducă și mai multe jertfe pentru ea.

Iar Dumnezeu care n'a lăsat neamurile pe acest pământ să se vestească în temnița robiei, ci să preamărească libere înțelepciunea și bunătatea Sa, ne va ajuta să ne vedem înfăptuit marile nostru gând. Cel ce a călcat cu moartea pe moarte și este învierea și viața lumii, să ne dăruiască puterea pentru a-l sluji cu credință, de a ne închina cu nădejde scopurilor mari pentru cari a venit să scape pe oameni din robie și să-i aducă la libertatea fiilor buni ai Părintelui ceresc. Ne plecăm genunchii înaintea Crucii Sale izbăvitoare și trecând dela Vinera Patimilor credem, credem tare și neșovăitor în luminata Sa Înviere cea de-a treia zi.

Hristos a înviat!

Din Pastorală P. S. S. Episcopului Vasile al Timișoarei

Așa a voit bunul Dumnezeu, în bogata Sa milă și nemăsurata Sa iubire față de noi, ca anul acesta bucuria creștinătății pentru praznicul Învierii Domnului să se îmbine, la noi în Banat, cu negrăita bucurie a pământului și a sufletului bănățean pentru reînvierea din negura uitării și a nepăsării și din moartea asupririi a unui vechiu așezământ al sufletului nostru bănățean. Bucuria de Paști din anul acesta la noi, la Bănățeni, e sporită cu bucuria de a vedea, în sfârșit, realizat un vis drag și o arzătoare dorință a strămoșilor noștri, dorința de a avea noi în orașul Timișoara, oraș copleșit de atâta străinătate, vrăjmașe nouă, dar împremuit de toate părțile de valuri de nație românească, o episcopie a noastră, ortodoxă-română.

Această bucurie a noastră își are fireasca ei explicație în împrejurarea, că de azi încolo, în capitala Banatului nostru drag, asupra destinului noastre, asupra nădejdelor și avânturilor românești străjuește, ca o cetate duhovnicească nebiruită și ocrotitoare, această mult așteptată episcopie a noastră.

Neamul nostru nu a avut în trecut puțința să-și ridice cetăți măndre de piatră, prin cari să înfrunte vitregia vremurilor ce au trecut peste el. Norocul înaintașilor noștri a fost însă, că în loc de cetăți de piatră ei și-au zidit, dintru început, cetăți mai puternice și mai de neînving decât orice altă întăritură omenească. Acestea sunt sfintele așezăminte ale sufletului nostru românesc, cetăți ale duhului, cetăți ale credinței: sfintele noastre episcopii, ctitorite de strămoșii noștri.

Din aceste cetăți duhovnicești a izvorit și s'a întărit neîncetat duhul iubirii de neam și de glie strămoșească. Mai marii acestor cetăți ale sufletului Neamului au semănat în ogorul sufletesc al obștei credincioase sămânța binecuvântată a credinței străbune, mântuitoare și au turnat pe rânile pricinuite acestui suflet de obida vremurilor balsamul tămăduitor al încrederii în Dumnezeu și în dreptatea Lui. Încrederea în Dumnezeu a sporit în suflete iubirea față de El, Părintele iubitor și miluitor al tuturor celor asupriți. Și această încredere și iubire față de Dumnezeu n'a părăsit pe părinții și strămoșii noștri niciodată, oricât de grele ar fi fost vremurile prin cari au avut să treacă. Ea i-a susținut și i-a îmbărbătat să-și păstreze și apere bunurile sufletului națiunii, așezate într'ânsul ca o zestre neîmpuținată de Ziditorul, spre a o putea preda, curată și nemișorată, din veac în veac și din neam în neam până la desăvârșita izbăvire.

Acesta este motivul pentru care se cade să ne bucurăm, că bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să mai ridicăm și aici în capitala Banatului și la granița Țării încă o cetate de lumină. Căci suntem îndreptățiți să nădăjduim, ca din această cetate luminoasă să pornească valuri de lumină și caldă iubire părintească spre luminarea și întărirea în credința străbună și în iubirea de Dumnezeu și de Țară a tuturor fiilor noștri sufletești de pe aceste plaiuri bănățene.

Și ce minunată potrivire a lucrurilor este ca primul meu cuvânt părintesc să se îndrepte către Voi, iubii mei fii sufletești — ca o primă rază, pornită din cetatea de lumină ce ne-am agonisit — tocmai la praznicul luminatei Învieri a Domnului. Și astfel prima vesteire ce Vă fac, ca întâiul rugător către Dumnezeu pentru voi, să fie vestea bună a Învierii Domnului, a acestui adevăr, care stă la temelie credinței noastre creștine...

Din Pastorală P. S. S. Episcopului Nicolae al Oradiei

Iubiții mei! Învierea Domnului este praznicul celei mai mari biruințe duhovnicești din lume. Este biruința cerului asupra iadului, biruința Fiului lui Dumnezeu celui întrupat asupra diavolului celui căzut, biruința lui Adam cel nou asupra șar-

pelui ispititor al lui Adam cel vechiu, biruința luminii asupra întunecului, biruința curățeniei și sfințeniei asupra păcatului, biruința ascultării asupra neascultării, biruința smereniei asupra mândriei, biruința nestrăicaciunii asupra stricăciunii, biruința vieții asupra morții. De aceea ne și îndeamnă Biserica stăruitor prin cântările ei, să „prăznuim omorirea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți veșnice și sălțând să laudăm pe pricinuitorul, pe unul cel binecuvântat Dumnezeu părinților și preamărit“...

Prin învierea din morți și biruința asupra morții, drumul întunecat al Golgotei s'a prefăcut în drumul de mărire al Domnului, crucea răstignirii Sale în crucea de viață făcătoare a lumii, ranele piroanelor și ale bățăilor în izvoare ale harului celui izbăvitor, moartea în mormânt al morții omorite și în fântâna nescată a vieții nemuritoare, mormântul în cămară de nuntă dintru care ca un mire a ieșit strălucind Hristos, piatra mormântului în tron al puterii Sale nemărginite, iar pecețile de pe ea în mărturia nemincinoasă a învierii Sale preamărite.

De acum știm, spre a noastră bucurie și nespusă mângăiere, că moartea nu ne mai stăpânește pentru vecie, ca o tirană, știm că puterea celui rău e zdrobită, știm că având în noi și cu noi harul și ajutorul atotputernic al Celui înviat din morți, vom putea stânge și frânge toate săgețile cele aprinse ale diavolului, cele cu viclenie și cu gând de pierzanie îndreptate împotriva noastră. De aceea și strigăm dintru adâncul inimilor noastre slăvind pe Dumnezeu, împreună cu apostolul Pavel și zicând: „Lui Dumnezeu mulțumită, Care ne-a dat nouă biruința aceasta prin Domnul nostru Iisus Hristos“ (I. Cor. 15₅₇).

Iubiții mei! Învierea Domnului este în al doilea rând praznicul răscumpărării și al împăcării noastre cu Dumnezeu. Prin sfânta înviere a fost tras la o parte vălul tainei celei nepătrunse de pe patimile Domnului. Întru lumina învierii din morți putem vedea înțelesul adânc și rostul mântuitor al acestor patimi. Dumnezeu, fiind noi încă păcătoși și dușmani ai Lui (Rom. 5₈₋₁₀), a rânduit pentru noi lucruri mari, pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s'au suit (I. Cor. 2₉) — răscumpărarea și mântuirea noastră veșnică prin patima și moartea izbăvitoare a Fiului Său iubit și unul-născut...

Învierea Domnului este în al treilea rând praznicul libertății, praznicul slobozeniei noastre întru Domnul. „Voi la slobozenie V'ați chemat fraților“ (Galat. 5₁₃), deci „întru slobozenia cu care Hristos pe noi ne-a slobozit stați“ (Galat. 5₁), zice dumnezeiescul apostol al neamurilor Pavel. Hristos Domnul a înviat la o viață nemuritoare — biruind

păcatul, zdrobind moartea și pe diavolul părintele lor — pentru ca și noi de acum înainte, ajutați de puterea nebiruită a harului Său, să nu mai trăim o viață de robi, ci de oameni slobozi; să nu mai slujim păcatului, ci virtuții; să nu mai purtăm întru noi duhul temerii, ci al îndrăznelii; să nu mai slujim diavolului slujbă de osândă spre moarte și pierzanie, ci lui Dumnezeu slujbă de viață spre mântuire; să nu mai împlinim poftele deapururi nepotolite ale trupului, ci să stămpărăm însetările sfinte și doririle după ceruri ale sufletului...

Știu că mulți dintre voi petreceți praznicul învierii Domnului în oarecari strămtorări, în griji și în lipsuri, care sunt trecătoare. Să nu se tulbure duhul vostru pentru unele ca acestea, nici să cârțiți, ci mai de grabă aduceți-Vă aminte de cuvântul Scripturii care zice: „Fericit este omul pe carele ceartă Domnul și dojenirea celui Atotțiitoriu nu o lapadă. Căci El rănește și vindecă, bate și mâinile Lui tămăduiesc“ (Iov: 5₁₇₋₁₈); „bun este Domnul celor ce-L așteaptă pe El în ziua năcazului și cunoaște pe ceice se tem de El“ (Naum: 1₇).

Remușcări în literatura modernă

In opera lui F. Dostoievski

Ortodoxul Dostoievski ne va spune de ce suspină natura, ce va să zică o biserică cosmică. Din acest punct de vedere vom examina numai câteva cazuri de remușcări din romanele „Crimă și pedeapsă“ și „Frații Caramazov“.

În „frații Caramazovi“, Dostoievski pune problema despre pricina păcatului, în „Crimă și pedeapsă“ despre întoarcere, despre pocăință. Lăsând la o parte mulțimea celorlalte probleme, vom privi aceste două romane, din pomenitele puncte de vedere.

Din Frații Caramazovi luăm atât: Btrânul Caramazov e în ceartă cu fiii săi legitimi și la casă mai e fiul nelegitim Smerdiacov. Doi dintre fii, Ivan și Dimitrii îi vor moartea. Ivan e intelectual instruit și îndopat până la otrăvire cu teoria supraomului deoparte și de alta cu învățătura că scopul sfințește mijloacele. E admirat de Smerdiacov, pentru cumințenia sa. Dimitrii e omul în care pasiunile tălăzuiesc. El lovește pe tatăl său, dar nu-l ucide. Uciderea o face de fapt Smerdiacov cel instruit de Ivan. De unde avea Ivan gândul uciderii, cine i l-a dat? El l-a dat lui Smerdiacov, dar dela cine-l avea el? Unde e cauza păcatului, unde e izvorul răului? Întrebarea e chinuitoare. Creierul frământat de ea pare un cerc de mesteacăn uscat ce tot mai mult vrea să

cuprindă și se desface, se cascadează tot mai larg, până pocnește. Așa că întrebarea aceasta, chiar în gândul lui Ivan este una cu întrebarea, pe care o pune lui Alioșa într-o seară, în seara după uciderea tatălui său de către Smerdiacov: Cum înnebunește cineva? Iși poate da omul seama, el singur, că înnebunește?... Erai la mine, când a venit el?... Dar știi că el vine pe la mine?... Vorbește. El era diavolul. Anume: cu toată inteligența lui scilpitoare, cu toată cerebralitatea lui ce nu suferă greș, după uciderea tatălui său, Ivan are o seară groaznică. Privia țintă un anumit lucru, în fața lui, pe divan. Acolo se arată un om, un boernaș, care îi vorbește. Ivan, ca să facă pe intelectualul, neagă existența omului pe care-l vede și vrea o dovadă materială. Omul îi vorbește și Ivan ca să dovedească inexistența omului, zice: eu sunt acela care grăiește și nu tu. Pune și un șervet pe tâmplă, ca omul să se risipească dinaintea lui. Il neagă, dar îl înjură și omul nu dispare nici când Ivan își pune ștergarul pe tâmplă. Vrea să-l biciuiască și se teme că prin asta ar dovedi existența omului din fața lui și pe care îl crede în lăuntru. Și omul se încăpățânează să discute cu Ivan. Intre altele îi spune că e un „gentleman...” că se primește în deobște că e un înger căzut, care nu-și poate închipui cum a putut fi vreodată înger. Satan sum et nihil humanum a me alienum“. Ivan urmează cu încăpățănare să creadă că nu vede nimic, că omul din fața lui nu există nici ca om, nici ca Satan, acum își smulge ștergarul de pe frunte ca fantoma să piară și sfârșește aruncând în fața străinului un pahar de ceai, ca odinioară Luther o călimară.

Tot atunci îi băteau la fereastră să-i spună că Smerdiacov s'a spânzurat. Legăturile, zice Dostoievski, se rupseră și Ivan Feodorovici se sculă. Privi speriat în jurul său. Lumânările aprinse seara erau aproape arse, paharul al cărui conținut îl aruncase asupra oaspelui, era pe masă. Adecă nici nu-l aruncase decât în lăuntru. Pe divan nimeni. Ivan era incredințat că a fost un vis, că satan nu a fost satan, ci gândurile lui. Când fratele său, Alioșa, vine Ivan îi povestește că el, omul acela, a fost acolo. El fugi chiar acum. I-a fost frică de tine. Tu ești un heruvim curat. Tu l-ai făcut să plece. Imi place fața ta, Alioșa. Il știi pe el? Și el sunt eu, sunt eu însumi.

Intelectualul mândru de inteligența sa, Ivan, care nu credea în conștiință și în remușcări, care nu credea în Dumnezeu și pe satan și-l închipuia teoretic cu aripi de foc învulborate cu bubuit de tunete și licăriri de fulgere, Ivan era convins că la el n'a fost nimeni, ci gândurile lui i-au pricinuit aiurări și tot atunci că Alioșa, fratele cu suflet îngeresc, a alungat pe acel străin. Se crede

autorul moral al uciderii tatălui său, dar vrea să facă pe nevinovatul și nevinovat să ia asupra sa păcatul lui Smerdiacov.

Problema pusă de Dostoievski este desechilibrul sufletesc al intelectualului vinovat, care cu toată inteligența sa, nu se poate smulge remușcărilor. Iar pricina păcatului este omul stăpânit de satan. Fără se vrei, gândul te duce la un alt stăpânit de satan, la Iuda Iscarioteanul. Evanghelistul Luca scrie: „Iar satana a intrat în Iuda, ce se chiamă Iscarioteanul... și mergând el, a vorbit cu mai-marii și cu căpeteniile, cum să-l dea în mâinile lor pe Iisus“. Și Ivan s'a simțit vinovat ca Iuda, căci Iuda a avut o căință. A zis: Am păcătuit vânzând sânge nevinovat, a aruncat cei 30 de arginți, dar, stăpânit de Satana, nu s'a dus să facă din căință o pocăință, nu s'a dus la Hristos să ceară să-l ierte, ci s'a dus să se spânzure. Dostoievski, cu puterea sa de a pătrunde în suflete și de a vedea în cutele cele mai ascunse, ne arată ca satan a fost cel ce a stăpânit și pe Ivan, că Ivan s'a lăsat dus de gândurile sale satanice și însuși Ivan era convins de paradoxul, că nu el a păcătuit ci satan, dar satan nu există decât în gândurile lui. E o adevărată binefacere pentru el venirea lui Alioșa, novicele cu suflet de înger și e convins că acest suflet curat a alungat pe satan, care nu poate exista sub un acoperământ cu un suflet de heruvim ca Alioșa.

Remușcărilor lui Caramazov, cu toată inteligența sa tăgăduitoare de tot ce nu e materie, sunt dintr'un misticism. Misticismul lui nu are pe Dumnezeu ca țintă, dar fără țintă nu poate să existe și se îndreaptă spre satan. E, precum am spus și altădată un misticism răsturnat. Chinurile remușcării însă nu sunt mai mici, nici mai puțin dure-roase. Inteligența lui scilpitoare îl duce cum zice el până la înălțimi cu 150 grade sub zero, apoi îl scoboară în focul iadului, în care el nu credea, dar credeau alții, mai puțin cerebrali decât el. Intre cele două extremități el cunoaște conștiința la modă și atunci pentru atei spre îndulcirea moravurilor, dar găsește că și conștiința își are nenorocirile sale, remușcărilor și ar vrea să nege conștiința și realitatea remușcărilor nu-l lasă.

Cu acest fantastic cerc în care se zbătea Ivan, Dostoievski ne înfățișează chinurile remușcării unui intelectual cu inteligență scilpitoare, chinurile unei căințe, care din mândrie nu vrea să treacă la pocăință.

În romanul său „Crimă și pedeapsă“ Dostoievski ne înfățișează un alt intelectual cu o inteligență ceva mai puțin scilpitoare ca a lui Ivan, dar care trece dela chinurile căinței la pocăință, pe studentul Rascolnicov. Unii zic, că romanul lui Dostoievski vrea să combată axioma iezuită:

scopul scuză, sau sfințește mijloacele. O fi și acesta unu din scopurile lui Dostoievski. Scopul principal însă era să arate, că din căința chinuitoare a remușcării, cu friguri, călduri, aiureli, cu atac de nervi și creier din care a pornit gândul păcatului, nu este altă scăpare decât în pocăință. Rodion Romanovici Rascolnicov trăia în mizerie și plănuia lovituri îndrăznețe și rumega teoria omului, care are drept să treacă peste ceilalți, ca un Napoleon. Scrie și publică articole în acest sens. Plănuiește să ucidă pe o bătrână bogată, ca să câștige o avere întreagă dintr'odată. Un vis cu întâmplări din copilărie, în care plângea de mila unei gloabe, îl făcu să se îngrozească de planul său. „Dumnezeule, se ruga el, arată-mi drumul pe care să apuc“. Întâlnirea cu sora bătrânei bogate însă alungă gândul bun, iar cu un ofițer începe o discuție despre bătrâna. „Dacă ar ucide o cineva și ar da banii în folosul celor cari sufăr, crezi tu, că crima asta, dacă ar fi vreo crimă în acest fapt, n'ar fi pe deplin răsplătită prin miile de binefaceri ce s'ar face cu banii?“ Se pregătește de drum. Cum să facă să nu fie descoperit? El știa că criminalii sunt descoperiți nu că nu s'ar ști ascunde, ci fiindcă li se întunecă rațiunea, lucrează ușuratic. Dar întreprinderea lui nu i se părea crimă. Dostoievski pune și aci, absolut sigur, teoria sa, ca o dogmă, că diavolul e cel care întunecă rațiunea, ca să nu vadă păcatul. După crimă, Rascolnicov e chinuit de fapta sa. E cuprins de un delir. Citat la poliție pentru datori, se crede descoperit. Îi pare că cineva bate pe proprietara casei din pricina crimei. La poliție îi pare tot cuvântul o aluzie la crimă. Zace și pretenii îl cred aproape de nebunie. Chinuit de friguri, de aiurări se gândește să pună capăt, dar cum: să se sinucidă, să mărturisească. Trece fără să vrea pe lângă casa în care a ucis, intră în ea, aci e gata să se denunțe, dar întoarce vorba și spune că vrea să închirieze o cameră. La unul (Marmeladov), care a fost călcat de cai, Rascolnicov aduce medic și preot și dă 25 ruble pentru înmormântare și pomană. Copilul mortului zice că se va ruga pentru el și el îi spune: „Pe mine mă chiamă Rodion; pomenește-mă câteodată în rugăciunile dumitale: Iartă și pe robul tău Rodion... atâta tot“. Dostoievski dă o deosebită însemnătate acestei rugăciuni a copilului neprihănit, căci mult poate rugăciunea dreptului, și ea va pogori peste criminal mila și harul din cer. Cade bolnav și mama, sora și prietenii îl cred din nou aproape de nebunie. În discuțiile cu judecătorul de instrucție se păzește să nu se trădeze. Acasă aiurează și în aiurări îi apare un mahalagiu necunoscut care-i strigă: ucigașule, apoi Micolca cel ce omorise gloaba din visul copilăriei, Na-

oleon, Piramidele din Egipt, Waterloo, bătrâna ucisă, din nou mahalagiul după care merge până la casa crimei. După un lung șir de aiurări chinuitoare se gândește din nou la moarte și cere să fie înmormântat cum se cade. În societatea unei păcătoase, cum se numia Sonia, Rascolnicov se îndreaptă spre pocăință. Sonia e prietenă cu sora bătrânei bogate. Are dela ea o icoană, o cruce și Noul Testament. El stăruie să-i citească din Evanghelie despre învierea lui Lazăr, în care vedea un simbol al învierii oricărui om din orice păcat la o adevărată viață. După citire, el zice, că mânezi va spune cine a ucis pe cele două surori bătrâne. Dar numai ei îi va destăinui pe criminal. În acest timp Micolca, cel ce omorise calul cu un drug de fier, se denunță că el a ucis pe cele două surori. Rascolnicov ar fi putut să scape deci. A doua zi însă se spovedește femeiei Sonia și el plânge și lacrimile îi aduc o destindere, începutul pocăinței. „N'am omorât decât un putregaiu. — Sonia îi răspunde: Acest putregaiu era o ființă omenească. — El zice: Am vrut să fiu ca un Napoleon, am vrut să îndrăznesc. — Te-ai depărtat de Dumnezeu și Dumnezeu te-a lovit, te-a dat în puterea diavolului. — Taci, Sonia, ... știu foarte bine că diavolul m'a împins. — Sonia îi dă sfatul: să meargă la răspântia cea mai apropiată, să sărute pământul pe care l-a mârșit, să se închine în fiecare parte și să strige: Eu sunt ucigașul, ca să se mântuiască. I se face apoi ofertă să fugă în America. Din nou e chinuit de halucinații și apariții bolnăvicioase. Cel ce i-a făcut oferta de a fugi, se sinucide. Mergând iarăși la Sonia, aceasta îi zice: „Fă semnul crucii, spune o mică rugăciune. — Bine, am să mă rog, din toată inima“. Și Rascolnicov se roagă și se închină. De aici pleacă și pretutindeni era lume multă. Ar fi vrut să fie singur, ca un Zarathustra, sau ca un Brand ar fi cumpărat singurătatea dar tot atunci simțea că n'ar putea să se bucure de singurătate. În mijlocul pieței îngenunchiază de mai multe ori, (Aci e scena prin care Dostoievski dă păcatului și pocăinței proporții cosmice, discuția lui Rascolnicov cu Sonia și urmările discuției ne spun ce va să zică o biserică cosmică), sărută pământul noroiu și numai batjocurile mulțimei îl fac să nu strige „am ucis“, dar pornește senin la poliție să declare: „Eu am asasinat cu lovituri de topor, ca să le jefuesc, pe bătrâna cămătăreasă și pe sora ei, Elisabeta“. Condamnat, deportat în Siberia la muncă silnică, e însoțit de Sonia. Acolo toți îl urau. Unul e gata să-l ucidă și el așteaptă calm, liniștit, fiindcă voia să se căiască cu o pocăință zdrobitoare. Doarme cu Evanghelia la căpătâi și anii de muncă silnică îi par săptămâni. Și căința lui seamănă cu căința

lui David, care vedea pururea înaintea sa fără-delegea și era convins că ura altora și blestemele sunt din porunca lui Dumnezeu. Lăsați să mă blesteme, că Dumnezeu i-a poruncit să mă blesteme. Să mă lovească, să mă omoare, că Dumnezeu i-a poruncit să mă lovească.

În concepția lui Dostoievski pocăința trebuie să ia proporții cosmice. Cine a păcătuit trebuie să-și mărturisească păcatul, să-l strige. Păcatul spurcă pământul și numai metaniile și sărutarea noroiului poate să spele păcatul. Așa cum numai potopul a putut spăla odinioară fărădelegile de pe pământ. Păcătosul s'a înstrăinat de Dumnezeu, s'a supus diavolului și numai smulgerea de sub stăpânirea diavolului și întoarcerea la Dumnezeu poate să-i aducă mântuire. Fărădelegea turbură rânduiala lui Dumnezeu pusă în sufletele oamenilor și dacă oamenii, până și ocnașii te urăsc, te blastămă și vor să te omoare, tu în toate acestea să vezi porunca lui Dumnezeu pentru fărădelegea ta. Romanul „Crimă și pedeapsă” e întâi o minunată interpretare a cuvintelor din Psa'm „că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea”. E apoi un contrast al lui Brand (deși Brand a fost scris mai târziu) căci Brand își caută mântuirea în singurătate, Rascolnicov doria singurătatea, dar înțelegea că n'ar avea nici un rost și numai în marea de oameni trebuie să-și dobândească iertarea, căci în această mare de oameni a păcătuit.

Am văzut, că lui Brand i s'a dat răspunsul care condamnă toată viața lui și întreg sistemul de gândire țesut în jurul lui „tot sau nimic”, căci Dumnezeu e îndurare. La Dostoievski acest gând pătrunde toată ființa lui Rascolnicov.

În amândouă, dar în Brand negativ, în Rascolnicov pozitiv, se realizează concepția ortodoxă, că — după cuvintele dlui Lucian Blaga — boala unuia îmbolnăvește, iar ridicarea unuia înalță întreg organismul. În amândouă, dar tot așa negativ în Brand și pozitiv în Rascolnicov, ni se arată, că Dumnezeu e milă, Dumnezeu e tatăl care primește pe cel rătăcit, dacă acest rătăcit se întoarce la el, apoi, că omul poate și trebuie să caute mântuirea, dar harul și darul mântuirii vine de sus dela Părintele luminilor, cum se varsă lumina prin cupolele bizantine.

Dacă în Ivan Caramazov ni se înfățișează o căință greșită, ca a lui Iuda Iscarioteanul în cea a lui Rodion Rascolnicov, Dostoievski ne dă chipul binefăcătoarei pocăințe, asemenea pocăinței lui David psalmistul.

F. C.

Despre ce să predicăm?

În **Duminica Mironosițelor**, 4 Mai 1941, să vorbim despre **cultul morților**.

Imnul Învierii „Hristos a înviat... și celor din mormânturi viață dăruindu-le” ne poartă cu gândul și la cei scumpi ai noștri, cari odihnesc în cimitire. *Moartea* trupească este o mutare a locuinței (Filip. 1 v. 23; II. Petru 1 v. 13—14), un somn, o așteptare a învierii; iar *mormântul* este locul de odihnă, adăpostul și limanul vremelnice, unde trupul se prefăce în pulbere, pregătindu-se pentru a îmbrăca haina cea nouă a învierii. *Morții* din mormânturi sunt totatătea *grăunțe* ce așteaptă primăvara învierii celei de obște. *Biserica* lui Hristos cuprinde în sânul ei și *pe cei vii și pe cei morți* (Rom. 14 v. 8—9). Sufletul nemuritor, și după despărțirea lui de trup petrece într-o stare de deplină conștiință (Lc. 9 v. 30; 16 v. 19—31; 20 v. 32), deaceea în timpul cât Mântuitorul a fost cu trupul în mormânt, cu sufletul *El s'a pogorit și a propovăduit și duhurilor celor din iad* (I. Petru 3 v. 19; 4 v. 16). Din aceste elemente s'a înfiripat **cultul morților**.

Lumina Învierii strălucește acum și peste cimitire, iar mormintele se deschid în fața ochilor noștri sufletești. Ele nu ni se mai par acum încremenite în tăcere, ci bucuria învierii le dă suflare de viață și vălul nădejdi plutește deasupra lor. Din această: bucurie, credință și nădejde a învierii, s'au născut *Paștile morților* la noi Români, când ieșim în cimitire și ridicăm paose pe mormânturi. Această serbare însă pune în fața noastră toate îndatoririle ce se leagă de cultul morților.

Înainte de moarte muribundul trebuie provăzut cu tot ce e de lipsă pentru călătoria în cealaltă viață, ca să plece *pregătit de drum* și împăcat. Lipsa spovedaniei și a împărtășirii nu poate fi scuzată decât doar la cei loviți de o moarte nepraznică. Trupul cel mort, care a fost în viață „lăcașul Duhului lui Dumnezeu” (I. Cor. 3 v. 16) trebuie cinstit și învrednicit de tot ajutorul până la așezarea în mormânt, ca un lucru ce aparține lui Hristos.

După îngropare începe partea cea mai însemnată din cultul morților. Bine s'a zis că morții mor cu adevărat atunci când îi uităm. *Aducerea aminte*, fie cât de deasă, se cere însoțită totdeauna de *rugăciune*, singura care străbate cu folos în lumea morților. Biserica a instituit *parastasele*, servite la sfârșitul sf. Liturghii, în ziua: 3, 9, 40 după moarte, apoi la 3 luni, 6 luni, 1 și 3 ani. Tradiția creștină susține că sufletul mortului face o lungă călătorie prin vămile văzduhului, până ce ajunge la odihnă. Acele momente sunt ajutate prin

rugăciunile celor vii. *Sărindarele* sunt pomeniri făcute la 40 de liturghii. Tot pentru pomenirea morților Biserica noastră a rânduit *Sâmbetele* de peste an și îndeosebi: *Sâmbăta din săptămâna lăsatului de carne*, când cu gândul la judecata cea din urmă, ne rugăm și pentru izbăvirea celor atinși de vre-o moarte năpraznică, și ca atare plecați fără pregătire din această viață; apoi *Sâmbetele din săptămâna 2, 3 și 4 al postului Invierii Domnului*, precum și *Sâmbăta Rusaliilor*, când, în așteptarea pogoririi Sf. Duh, ne rugăm ca harul cel mântuitor să se pogoare și peste sufletele celor răposați în păcate.

Rugăciunile pentru cei morți sunt însoțite de *faptele de milostenie* (pomeni) față de cei săraci, cari reprezintă pe Hristos în mijlocul nostru (Mt. 25 v. 40; In. 12 v. 8). Prisosul nostru material dăruit acestora se revarsă din partea lor ca un prisos de mulțumită în fața lui Dumnezeu pentru cel pomenit (II. Cor. 8 v. 14; 9 v. 11-12). Este un fel de rugăciune a unora pentru alții (Iac. 5 v. 16).

Cultul morților nu este deplin fără îngrijirea cimitirelor și a mormintelor. *Cimitirul* fiind un loc destinat cultului, *nu poate rămâne neîngrădit*, și expus la profanare din partea dobitoacelor. Din mijlocul lui nu poate lipsi *Crucea cu Cel Răstignit*, care străjuește pe cei morți, adecă turma Sa plecată pe drumul Invierii. *Fiecare mormânt trebuie deasemenea îngrijit*. Când mortul n'ar mai avea urmași, ceilalți credincioși au datoria de a îngriji aceste morminte, semne ale unei ființe care a avut un nume și care așteaptă acolo învierea. Pe lângă împrejmuirea cimitirului, se mai cere în lăuntrul lui: facerea de cărări pietruite, alinierea mormintelor, îngrădirea și acestora, sau măcar nivelarea movilei de pământ, plantarea de arbori umbroși, sădirea de flori și ținerea în bunăstare a crucilor sau înlocuirea celor căzute și distruse de vreme. Numai făcând din *cimitir un loc sfânt*, iar din îngrijirea mormintelor o datorie creștinească, ne ridicăm la înălțimea pildei nemuritoarelor Mironosițe și ne împlinim cu adevărat datoria de a duce și în cimitire solia Invierii.

Cărți

Paul Barbier: Les Juifs (Evreii), Paris, pag. 128.

Cartea lui Paul Barbier poartă pecetea catolică a permisiunii de a fi tipărită. Ea ne dezvăluie multe lucruri demne de știut.

Printre propagatorii nereligiozității sunt și *Evreii*. După XX de secole aceeași luptă contra Evreilor ca și pe timpul lui Hristos. În toate orașele moderne ei acaparează industria, sunt aliații

francmasoneriei. În 1789 au intrat în Franța ca streini. Până la a treia republică franceză ei n'au avut un rol deosebit. Deodată cu triumful republicanilor se începe domnia lor. De aceea „antisemitismul în familiile franceze de sânge pur, devine un sentiment natural“.

Evreii nu-l recunosc pe Hristos de Mesia — de aci ostilitatea lor față de creștini. Rasa evreească are un particularism deosebit, mai mult de 30 de secole nu s'a amestecat cu alte rase, este refractară oricărei infuziuni. Într'un congres al studenților evrei din Praga, ei au declarat „că Evreii nu sunt nici Germani, nici Slavi, ci un popor aparte“ (p. 33 sq.)

Evreii în antichitate, în evul mediu și până azi s'au stabilit în acele regiuni cari sunt mai conforme cu viața lor; ei se consideră ca o națiune aparte și superioară, iar toate celelalte trebuie să li se supună. Ei se declară ca și filosoful antic: „cetățenii lumii“. În toate țările din Europa stau izolați de celelalte națiuni. *Particularismul* este primul caracter al rasei evreești. Al doilea e spiritul de *solidaritate*, strâns legat între toți membrii săi. Fenomenul acesta în Franța l-au manifestat în timpul afacerii Dreyfus, când toată presa și finanța evreească a fost solidarizată. „Imprăștiati în lume, înainte de toate, sunt uniți prin francmasonerie, care are un caracter religios, politic și social; ei reclamă naționalitatea țărilor unde trăesc, ei sunt Francezi, așa cum se fac Germani, Austrieci, Italiani sau Ruși, prin necesitatea situației. Dar ei rămân totdeauna și înainte de toate „Evrei“ (p. 38—39). Un alt caracter al Evreilor este *cosmopolitismul*. Ei sunt în toate țările și în nici o țară; n'au patrie și nu o pot avea. Sunt de altă rasă decât oamenii în mijlocul cărora trăesc. Ca și strămoșii lor, ce se închinău vițelului de aur, evreii de azi au o sete nespusă după bani, sunt pasionații aurului și'n mare parte sunt speculatori, agitatori, oameni de afaceri. Când Rothschild a vizitat Caucazul, coreligionarii săi i-au eșit înainte cu ramuri de finic, strigând: „Osana Regelui Jidovilor“. Ei recunoșteau pe regele visurilor lor, pe regele inimii lor, pe milionarul, care în lumea modernă se numește „Regele aurului“ (p. 44). Idolul de aur din deșertul Sin a rămas adorațiunea principală a acestui popor și 'n timpurile noastre moderne.

La începutul secolului al XX-lea încep ca să părăsească Europa epuizată, și trec în țara ospitalieră și bogată a Americii. Scriitorul André Bellesort, care a trecut și prin România, a observat că Evreii de aci nu cultivă în jurul casei lor nici flori, nici plante. Spiritul lor abstract ca și educația talmudică îi adâncește în uscăciune. Lipsa de verdeață din jurul casei îi arată sub un aspect mizerabil... Cei bogați sunt financiari, cei săraci dughenari (p. 48). *Napoleon s'a exprimat în felul următor: „Ei sunt rasa cea mai joasă a umanității“* (p. 49). Și'n bazinul Mării Mediterane au exercitat o influență nefastă. În Franța, nenumerate „Krachuri“, scandaluri financiare, Evreii le-au determinat. Ca forțe distrugătoare și disolvante ei agită asupra opiniei publice, sunt denunțatori și sicofanți; ei seamănă și propagă depravarea, iar prin aceasta urmăresc ruina po-

poarelor (p. 57). Evreii pretind libertate pentru ei și nu vor ca să o aibe creștinii. În diferitele epoci ale istoriei se găsesc mulți evrei, cari sunt dușmanii cei mai înverșunați ai creștinismului (p. 65). Prin francmasonerie Evreii s'au introdus în toate sferele societății, în toate forțele guvernământului. Ei întrețin și desvoltă toate sectele necreștine.

Rățiunea pentru care Evreii merită disprețul Francezilor, este tocmai fiindcă ei formează o castă antifranceză și ce ironie, că după o sută de ani dela „Declarația Drepturilor omului”, au format în Franța o aristocrație nouă, de o sută de ori mai puternică, decât cealaltă. Ei au falsificat istoria, distrugând civilizația franceză, făcându-se stăpânii țării. Puterea evreiască, prin șefii și complicitii lor din francmasonerie, lucrează la descreștinarea Franței.

Paul Barbier cere dela guvernământul francez ca să ia măsuri de urgență față de acest element distrugător de neam, spunând că „Franța este a Francezilor”.

Paul Barbier îi denunță lumii nu fiindcă ei profesază altă religie decât majoritatea locuitorilor Franței, nu fiindcă ei sunt cei mai bogați, — ci pentru că prezintă un pericol social. Prezența lor, ca și acțiunea lor, printre Francezi au adus atâtea nenorociri binelui public, accelerând decadața.

Prof. C. Rudneanu

Informațiuni

■ **Mulțumită. P. S. Sa părintele Episcop Andrei mulțumește pe această cale tuturor P. C. Preoți cari i-au trimis felicitări de praznicul Invierii Domnului, răspunzându-le cu: Adevărat că a înviat! și urându-le să se poată bucura cât mai curând văzând și Invierea Neamului.**

■ **De Sf. Sărbători d-l Gen. I. Antonescu Conducătorul Statului a adresat Țării o proclamație în care chiamă pe tineri și bătrâni la pace și colaborare în interesul Țării și arată că razimul și inima Statului îl formează țărani și ostașii neamului. În chip deosebit face tuturor un mișcător apel la unire:**

„Sub ochii noștri se dă azi o mare bătălie a lumii. Brâu de foc ne-a incins Neamul și viforul luptei sueră pe plaiurile noastre.

În aceste vremuri de frământată încercare, trebuie să ne deșteptăm mintea și să ne unim sufletele.

Așa cum se aprinde în Biserica Domnului, făclie de făclie, lumină din lumină, credința noștilor de denie, din stranele statornice ale Patriei să ne întindem brațele ca să aprindem lumina drepturilor și veșniciei românești.

Toți laolaltă, Români.

Bătrâni și tineri, femei și copii, bogați și săraci, la fel ca în Biserica Invierii.

V'o cer din nou, cu toată dogoarea sufletului meu sbuciumat, cu toată nădejdea gândului meu plin de grije.

V'o cer în numele fraților noștri răstigniți în

pământuri instrăinate, în numele pribegilor rătăciți printr' noi.

V'o cer în numele strămoșilor, ai istoriei și al Voevozilor, în numele Regelui și al gliei noastre de veacuri”...

Tot de Sf. Sărbători d-l Gen. Antonescu a adresat satelor noastre următorul apel:

„În aceste zile sfinte, Fiul Omului, Dumnezeuul nostru a coborât între noi, ca să ne învețe că deasupra vieții e mântuirea, deschizându-ne drumul iubirii și credinței.

Urcat pe Golgota, răstignit și umilit, Iisus Hristos a strigat cuvântul de ertare și a îndemnat la credință.

De atunci cuvântul Domnului stăpânește lumea. Spre crucea Lui de suferință ne închinăm des-nădejdea și ne înălțăm sufletul.

Fiindcă Dumnezeu și dreptatea Lui cârmuește Neamurile și oomenii, iar acei cari îi disprețuesc cuvântul nu numai că sunt goi și săraci, dar sunt aruncați din răspântia vieții.

Neamul nostru a trecut și el prin suferințe, a urcat Golgota desnădejdei și a răstignirii.

Dar, Dumnezeuul părinților noștri, al dreptății și al adevărului ne va mântui.

Să ascultăm cuvântul său de iubire și de credință, să ne unim și să credem nebiruți.

Săteni,

Hristos a înviat.

Neamul Românesc va învia”.

■ **Slujbele dumnezeiești la Arad, în săptămâna Patimilor și la sărbătoarea Invierii, au fost săvârșite, ca și în alți ani, cu toată demnitatea și solemnitatea cuvenită. S'a înregistrat, — semn îmbucurător pentru învierea credinței și de ascultare a apelului P. S. S. Episcopului Andrei făcut la Florii, — creșterea numărului intelectualilor cari s'au mărturisit și cuminecat.**

P. S. S. Părintele Episcop Andrei a servit Joi seara la slujba sfintelor Patimi, Vineri la Vecernie, la Prohodul Domnului și la Sf. Liturghie din prima și a doua zi de Paști.

În prima zi de Paști P. Sfinția Sa a hirotesit întru cetății pe studenții teologi din anul al patrulea, întru diacon pe stud. Gh. Lițiu din an. IV și întru iconom stavrofor pe P. C. S. Dr. Nicolae Popovici, distinsul nostru canonist și director al Cultelor. Tot P. S. Sa a și predicat. A doua zi a predicat P. C. Prot. F. Codreanu.

Fiorul bucuriei Invierii s'a simțit pretutindeni. La penitenciarul Tribunalului a servit și predicat pâr. T. Draia în prima și a doua zi, când buni credincioși din oraș și conducerea penitenciarului s'au îngrijit ca și deținuții să aibă parte de Paști, trimițându-le cozonaci, ouă roșii, etc. pe care preotul înainte de împărțire le-a binecuvântat.

Răspunsurile liturgice în Catedrală le-au dat pe rând studenții teologi conduși de pâr. prof. P. Bancea și cantorii conduși de d-l prof. T. Lugojan; Vineri la Prohod, întâia și a doua zi de Paști a cântat corul Armonia sub conducerea d-lui prof. I. Lipovan, iar dimineața la Inviere corul Tinerimii din Pârneava Aradului sub conducerea pâr. I. Brândașiu, care de sărbători a mai dat un frumos concert religios la Casa Națională din Arad-Pârneava.